

Кіт Олег Васильович
ст. гр. Ф-42, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Круп'як І.Й.

ОСОБЛИВОСТІ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ В КОНТЕКСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Найвагомішими джерелами фінансування соціального захисту населення є кошти державного і місцевих бюджетів, а також страхових фондів, тому достатність рівня фінансування однієї з основних функцій держави – соціального захисту, а також її пріоритетність на певному етапі соціально-економічного розвитку держави можна оцінити на основі аналізу обсягів, структури державних видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення.

Інноваційно-технологічні перетворення національної економіки та становлення ринкових відносин об'єктивно впливають на проблему соціальної безпеки країни як фактора якості життя населення. Внаслідок масштабної бідності українського суспільства виникає необхідність збільшення соціальних виплат (соціальної допомоги малозабезпеченим категоріям населення, надання житлових субсидій тощо), організації інших форм соціального захисту, що суттєво обтяжує бюджет України. Відтак важливе значення має дослідження особливостей видатків місцевих бюджетів на соціальний захист.

Соціально-економічні перешкоди розвитку людського потенціалу загострюються із веденням воєнних дій і політичною нестабільністю, що спричиняє відволікання значних коштів від реалізації соціальних зобов'язань. Поширення платних послуг у соціальній сфері (освіта, охорона здоров'я, придбання житла), скорочення обсягів соціальної підтримки та категорій, які мають право на таку підтримку, негативно віддзеркалюються на суспільному настрої та провокують поширення відчуття соціальної несправедливості. За таких умов особливо важливою для збереження соціальної стабільності є відкритість бюджетного процесу та залучення громадськості до обговорення дій влади.

Поступове збільшення видатків на соціальний захист за рахунок коштів місцевих бюджетів є результатом фінансової децентралізації. Так, прийнято зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України щодо передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і закріплення стабільних джерел доходів для їх реалізації. При цьому нераціональне використання коштів, спрямованих на соціальний захист населення, незрілість корпоративної соціальної відповідальності бізнесу, недосконалість визначення та використання

показника прожиткового мінімуму, недотримання соціальної справедливості в пенсійній системі не дозволяють сформувати необхідний соціальний базис формування і підвищення національного людського потенціалу, загострюючи сучасний стан нестабільності, коли більшість населення зосереджено на виживанні і задоволенні елементарних потреб, а не на підвищенні власного потенціалу. Разом з тим, державні соціальні стандарти і гарантії визначають розмір соціальних трансфертів.

Роль прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, є функціонально розгалуженою. За цим показником визначають: мінімальний та максимальний розмір пенсій; суму надбавок за понаднормовий стаж; базу для індексації та перерахунку пенсій; обчислення надбавок за державними пенсійними програмами. Водночас усупереч міжнародній практиці в Україні прожитковий мінімум визначається лише для соціально-демографічних груп, а не для домогосподарств. Неврахування фактичної структури споживання родин призводить до втрати зв'язку з реальністю і відірваності прожиткового мінімуму від справжніх потреб сучасної людини та фактичної можливості їх задоволення на рівні середньостатистичної сім'ї.

Світова практика свідчить про необхідність упровадження державних стандартів надання послуг, призначених для всіх видів громадських послуг. Серед європейських країн найбільше уваги стандартизації соціальних послуг приділяють у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії.

Невідкладним завданням постає формування та реалізація стабільної та ефективної системи соціального захисту, особливо малозабезпечених категорій, дотримання міжнародного досвіду в галузі їх застосування. Вагомим завданням є зниження соціальної поляризації суспільства, яка загострилася не тільки зі складною економічною ситуацією, а й із виникненням привілейованих соціальних груп населення і соціальної «винятковості» окремих громадян у потребах соціального захисту. Необхідним є перехід від концепції рівності доходів до концепції рівності можливостей, що характерний для більшості країн ЄС.

Література:

1. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія. Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. Київ, 2015. 244 с.
2. Статистичний комітет Європейського Союзу. Євростат. URL: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_frate&lang=en.